



Megérkezni a saját szigetre

Szénási Ferenc: *Berzsényi koporsója*, Cédrus Művészeti Alapítvány, Budapest, 2019.



Boldogh Dezső
(1967, Budapest)
költő, publicista

Senki szigetére indul Szénási Ferenc a *Berzsényi koporsója* kötetnyitó elbeszélésében. Ez az utazás egyszerre bemutatkozás, vagy inkább artisztikus, önéletrajzi elemeket felmutató vallomás az eltelt évtizedekről: az író-műfordító-irodalomtudós a legszemélyesebb hangon szólal meg az egész könyv folyamán. A hetvenes éveiben járó szerzőnek megannyi magyarítás, szerkesztés, egyetemi katedrákon töltött évtized után ez az első, önálló novelláskötete, amely – letisztultságát tekintve – lehetne akár egy nagyívű írói pálya mesterdarabja is. A *Senki szigetében* a magánélmények és a közös múlt találkozásából érzékletes, felvillanó körképeket kapunk az elmúlt évtizedekről. Gyermekek- és felnőttkor – az ’56-os orosz tankok elől egy telefonfülke mögé húzódó kisfiú, a kallódó, pályakezdő értelmiségit beszervezni próbáló hatalom manipulációi – keveredik a lapokon a mostani elbeszélő reflexióival. Talán innen, a múlt darabkáit összegyűjtve lehet csak elindulni egy folyóparti csónakkal a szigetre, ahol meg kell írni a művet, az eltűnt időt, felmenők

és képzelt alakok történeteit. A kötet címadó novellájában már egy – felerészelt – utóbbi, az örök orosz lélek katona hőse a főszereplő, fél évszázad elnyomatásának emlékképeiből barátságos rajzolattá gyúrt figura, akiről csak annyit tudunk, hogy a szerző „látomásának embere” egy, a háborúban Niklán frontszolgálatot teljesítő parancsnok lehetett, de még ez sem bizonyos... A kellemes abszurdításba hajló befejezés kitűnő allegória is, játék és ironia egyszerre, a szándékos bizonytalanság nemesítő gesztusaival, amelyek általában jellemzőek Szénási írói világára.

Szereplőit gyakran foglalkoztatják a művészi ars poetica és a morál kérdései, alakjai, még ha régmúlt korokból vetülnek is elénk, valóságosak, miközben helyenként szinte Dosztojevszkij hőseire emlékeztető párbeszédet folytatnak egymással. A *Gyógymódok* és a *Titkok* nem is állnak másból, mint elvont létkérdéseket taglaló beszélgetésekből. A kötet legtöbb novelláján végigvonul a monologizáló, vagy az ismeretlen valakihez szóló beszédmód, amely-



Kosztolányi Dezső

ből lassan bontakozik ki az előzmény, a történet, és a mindig kellően adagolt elhallgatások. A szerző sokat bíz az olvasó képzeletére, megdolgoztatja igazságérzetét, csendes, mégis váratlan szituációkba hívja, miközben mintha alkotói munkanaplóiba is betekintéseket engedne időnként. Mélyebb értelemben ez a típusú írói módszer nem tükröt tart a valóság elé, hanem személyiségretegeket fókuszál finom eszközökkel, noha tudja, „a gyónás nem verspótlék”, tiszta kezekkel boncol, hogy sem a vért, sem verítéket nem vesszük észre. Ahogy az *Illuzionisták* narrátora mondja a főszereplőről:

„...bennünket is áltatható közönségnek néz, velünk is megpróbálja elhitetni, hogy amit esténként eljátszik, az színtiszta valóság.” A bűvész egyetlen tudományát senki sem ismeri, a kollégák számára is rejtély, miként a halála, egy balul sikerült mutatvány után. Valahogy itt mégsem érhet véget az írás, pedig nincs tovább, viszont ezáltal lesz kerek és varázsgömbszerű az egész történet. Az *N. N. mester naplójában* egy festő monológjait hallgatjuk, miközben fiatal modellje beszél hozzá, de hogy mit, azt nem tudhatjuk meg, arra a festő sem kíváncsi, viszont a bárgyú fiúarc megörökítésekor emlékalakok, „a legvidámabb barakk eltompult lakói” tolakodnak a vásznára: a készülő alkotás szinte egy remekmű esélyét ígéri. A befejezés hirtelen átvezet napjaink kalmárkapitalista légkörébe, annyira váratlanul és finoman, hogy nem tudjuk, a kor látletekeként vagy művészi hitvallásként olvassuk a szöveget – mindkettőnek kiváló. Más novelláiban látszólag történelmi utazásokra hív „megtalált” levélredékek, apokrif szövegmaradványok segítségével, amelyekben az erkölcs, az emberi felelősségvállalás kérdéseivel foglalkozik. További történetmonológok, esszébe hajló elbeszélések is színesítik a kötetet gondolatgazdag, stílusos tálalásban. A jelenkort és a század eleji angol krimi műfajt egyszerre megidéző írás érdekes elegye a *hagyjukameset.blog.hu*, ahol Szénási ironikus világa is erőteljesen megjelenik. A befejező, *Adakozók* című írás keretbe foglalja a könyvet, mintha a *Senki szigetének* filozofikus, távoli visszhangja lenne.

A kötet szerzőjének volt hová eljutnia, a folyópartról sikerült elrúgnia csónakját, benne izgalmas rakománnyal, hogy megérkezzen végül a saját szigetére, megteremtett birodalmába. A többségükben kitűnő, elmélkedésre, újraolvasásokra érdemes elbeszélések nemcsak egy „elsőkötetes”, hanem egy beérkezett írónak is becsületére válnának.

Boldogh Dezső